

”Vem som helst hamnar inte var som helst”

— En kvalitativ studie om utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden i södra Sverige

”Not anyone can end up anywhere”

— A qualitative study about foreign-born women's situation in the labor market in southern Sweden

Randa Kuchak

IMER
Kandidatnivå
15 högskolepoäng
Handledare: Inge Dahlstedt

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	4
1.1 SYFTE.....	5
1.2 FRÅGESTÄLLNING	5
1.3 DISPOSITION	5
2 TIDIGARE FORSKNING	6
2.1 STEREOTYPISKT BILD AV UTRIKESFÖDDA KVINNAN	6
2.2 UTRIKESFÖDDA KVINNORS ÖNSKADE/OÖNSKADE ARBETE I HEMMET.....	7
2.3 DISKRIMINERING PÅ ARBETSMARKNADEN	9
2.4 UTBILDNINGSNIVÅ & SPRÅKKUNSKAPER.....	10
2.5 SOCIALA KAPITALET'S INFLYTANDE.....	10
3 TEORI	12
3.1 ERVING GOFFMAN- STIGMABEGREPPET.....	12
3.2 PIERRE BOURDIEU- KAPITALTEORIN.....	13
3.3 HUMANKAPITALTEORIN	14
4 METOD	15
4.1 METODVAL	15
4.2 URVAL AV INFORMANTER.....	16
4.3 TILLVÄGAGÅNGSÄTT	16
4.4 BEARBETNING AV INTERVJUMATERIALET	17
4.6 VALIDITET & RELIABILITET.....	18
4.7 ETISKA ASPEKTER	19
5 RESULTAT AV INTERVJUMATERIALET	20
5.1 ARBETE & UTRIKESFÖDDA KVINNOR.....	20
5.2 MÖJLIGHETER & BEGRÄNSNINGAR	22
5.2.2 <i>Utbildningsnivå & språkkunskaper</i>	25
6 ANALYS	28
6.1 VILKA ERFARENHETER HAR UTRIKESFÖDDA KVINNOR AV ARBETSMARKNADEN I SÖDRA SVERIGE?	28
6.2 HUR UPPLIVER UTRIKESFÖDDA KVINNOR SINA MÖJLIGHETER/BEGRÄNSNINGAR ATT KOMMA IN PÅ ARBETSMARKNADEN?	30
7.1 REKOMMENDATION FÖR FORTSATT FORSKNING.....	36
KÄLLFÖRTECKNING:	38
LITTERATURREFERENSER	38
ELEKTRONISKA KÄLLOR:	39
BILAGA 1	41
INFORMANTERNA SOM HAR ETT ARBETE	41
BILAGA 2	42
INTERVJUGUIDE- (FRÅGOR TILL INFORMANTERNA SOM HAR ETT ARBETE)	42
BILAGA 3	43
INTERVJUGUIDE (FRÅGOR TILL INFORMANTERNA SOM INTE HAR ETT ARBETE)	43
BILAGA 4	44
BILAGA 5	45

Abstract

Foreign-born women are a group that has a high unemployment rate on the Swedish labor market. There has been both national and international studies done to examine the factors that are important for the high unemployment rate among the group. Discrimination because of ethnicity or gender occurs, other important factors are the lack of language skills and the level of education. The purpose of this study has been to examine their strategies to overcome the high unemployment rate. The method used in this study has been qualitative interviews with ten foreign born women. Five of those interviews were with foreign-born women who currently have a job, and the other five were with foreign-born women who are currently unemployed. The results of the interviews showed that discrimination occurs on the labor market and that there is a negative stereotypical conception surrounding foreign-born women. The results also show that extending your social network; your language skills and level of education are important strategies that foreign-born women use to get employments. The study has contributed with increased knowledge of what strategies foreign-born women use to get employed.

Keywords: Foreign-born women. Unemployment. Labor market. Strategies. Education. Social networks. Social kapital.

1 Inledning

Vem som helst hamnar inte var som helst; sociala kategorier, roller och identiteter utgör påtagliga sorteringsinstrument, då vi söker efter vår plats i arbetslivet.” (Hertzberg 2003:7, s.1)

På den svenska arbetsmarknaden styrs inte fördelningen av anställningar enbart utifrån matchningen mellan arbetskraftens erfarenheter/utbildningsnivå och arbetets krav. Å ena sidan har en del individer större chans med fler möjligheter att göra karriär än andra individer. Å andra sidan görs det inte slumpmässiga val vid rekryteringen. Det finns tydliga mönster i sorterande processer och bedömmande som sker på arbetsmarknaden. Sökanden bedöms med utgångspunkt i vad de har för arbetslivserfarenheter och utbildningsnivån, men även utifrån vilka de är. Många av de individer som har invandrat till Sverige har erfarenheter av dessa sorterande processer som finns i vardagslivet och på arbetsmarknaden. En specifik grupp som är sårbar på arbetsmarknaden är utrikesfödda kvinnor. De stöter på hinder och arbetslösheten är hög inom denna grupp (Hertzberg 2003:7.uppl.1). Internationella och nationella forskningsstudier har gjorts om utrikesfödda kvinnor. Resultaten visar att det är en grupp som har allra svårast på arbetsmarknaden i Sverige, och trots att samhället erbjuder gruppen stöd genom olika integrationsprocesser och etableringsinsatser minskar inte arbetslösheten (Andriessen et al. 2012). Det finns flera faktorer som bidrar till arbetslösheten. En viktig faktor är diskriminering och negativa föreställningar om den utrikesfödda kvinnan (Abbasian 2003:78). Andra faktorer utöver diskriminering som kan hindra utrikesfödda kvinnor från att komma in på arbetsmarknaden är brist i språkkunskaper, låg utbildningsnivå eller arbetslivserfarenhet (Hjerm, 2004).

Tidigare forsknings olika resultat har visat på fler faktorer som bidrar till den höga arbetslösheten. Något som inte är i lika stor utsträckning i tidigare forskning är vilka strategier utrikesfödda kvinnor använder sig av för att övervinna arbetsmarknadens olika hinder. Mot bakgrund av detta är ambitionen med denna studie, att få en djupare förståelse för utrikesfödda kvinnors strategier för att få ett arbete. En ökad förståelse av deras erfarenheter kommer att ske genom kvalitativa intervjuer med en jämförelse av utrikesfödda kvinnor som har ett arbete och utrikesfödda kvinnor som inte har ett arbete. Kvinnorna befinner sig i södra Sverige. Annat empiriskt material, framförallt tidigare forskning inom fältet kommer att användas som hjälpmedel för att komplettera intervjumaterialet.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att bidra med ytterligare kunskap om utrikesfödda kvinnors egna perspektiv på sin situation. Syftet är även att undersöka vilka strategier kvinnorna använder sig av för att övervinna de olika problem de stöter på, på arbetsmarknaden. Integrationen kan främjas genom att synliggöra deras egna erfarenheter på arbetsmarknaden och kan vara betydelsefull för nuvarande och kommande etableringsinsatser. Kvalitativa intervjuer kommer vara ett hjälpmedel i denna studie. Studien är baserat på tio olika utrikesfödda kvinnors erfarenheter, fem utrikesfödda kvinnor som har ett arbete respektive fem utrikesfödda kvinnor som är arbetslösa.

1.2 Frågeställning

- ◆ Vilka erfarenheter har utrikesfödda kvinnor av arbetsmarknaden i södra Sverige?
- ◆ Hur upplever utrikesfödda kvinnor sina möjligheter/begränsningar att komma in på arbetsmarknaden?
- ◆ Vilka strategier använder utrikesfödda kvinnor för att få ett arbete?

1.3 Disposition

Uppsatsen består av sju kapitel. I det första kapitlet inleds det vetenskapliga problemet, därefter redovisas studiens syfte och frågeställning. I kapitel 2 redovisas den befintliga forskningen inom fältet. I kapitlet kommer bland annat den negativa bilden av utrikesfödda kvinnan att presenteras. Det är viktigt att redan här i början av studien, påpeka att det finns medvetenhet om att det kan vara problematiskt, samt riskabelt när man återberättar negativa föreställningar om en grupp. Det är problematiskt då man indirekt bidrar till att framställa gruppen som ett exempel. Dock är min ambition att lyfta fram att negativa föreställningar om den utlandsfödda kvinnan är en viktig faktor som kan vara betydelsefull för den höga arbetslösheten. I kapitel 3 kommer studiens teoretiska referensram att presenteras. Kapitel 4 innefattar metod och empiri som har använts i studien, och i kapitel 5 redovisas materialets resultat. Kapitel 6 består av en analys. I kapitel 7 ges det slutsatser, diskussion samt rekommendation för fortsatt forskning.

2 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare forskning att presenteras om utrikesfödda individers situation på arbetsmarknaden. Fokus kommer vara på utrikesfödda kvinnors situation. Den befintliga forskningen är nationell och internationell. Det är viktigt att påpeka att det finns en medvetenhet kring att när man återberättar olika stereotypa och negativa föreställningar om en grupp människor kan det vara riskabelt och problematiskt att ännu en gång bidra till att reproducera den negativa bilden om gruppen. Men ambitionen med att ännu en gång hänvisa till författare som har skrivit att det finns negativa föreställningarna om utrikesfödda kvinnor är för att lyfta fram faktorer som kan vara betydelsefulla för den höga arbetslösheten inom gruppen.

2.1 Stereotypiskt bild av utrikesfödda kvinnan

Samhället erbjuder utrikesfödda kvinnor hjälp genom olika integrationsprocesser och etableringsinsatser. Insatserna ska hjälpa utrikesfödda kvinnor att få möjlighet till att komma in på arbetsmarknaden. Problematiken med stöden som utrikesfödda kvinnor får är att ”lösningen till problemet” är grundad på andras idéer och antagande om vad kvinnorna har för behov och hur deras situation ser ut, istället för att det ska grundas på utrikesfödda kvinnornas egna tankar (Thomsson & Hoflund, 2000). Det finns även olika antagande och konstruktioner som har skapats om gruppen. Negativa föreställningar konstrueras och upprätthålls vilket leder till att denna grupp hamnar i underläge på grund av sin nationella tillhörighet och diskrimineras på arbetsmarknaden (De los Reyes 2005). En negativ bild av utrikesfödda kvinnor finns i samhället som om det är en homogen grupp där kvinnorna är utsatta på grund av kultur, religion, traditioner och är förtryckta av deras män. De beskrivs bland annat som passiva, analfabetiska, offer. Utrikesfödda kvinnor anses även vara underordnande i sin traditionella kvinnoroll, och framställs som att de behöver frigöras från deras levnadsätt (De los Reyes, 2005). Föreställningarna påverkar deras situation på arbetsmarknaden. Arbetsgivarnas förutfattade meningar om att utrikesfödda kvinnor har låg arbetserfarenhet och lever i förtryckta kulturer bidrar till att de exkluderar dem från olika arbeten (Darvishpour 2003). Olika föreställningar som finns i samhället och i forskningen om utrikesfödda kvinnor är problematiskt. Istället för att betrakta utrikesfödda som en homogen grupp menar Saeid Abbasian att det istället bör ses en som heterogen grupp. Det är en heterogen grupp som i sin

tur består av flera olika subgrupper som kommer från skilda delar av världen (Abbasian 2003:14-15).

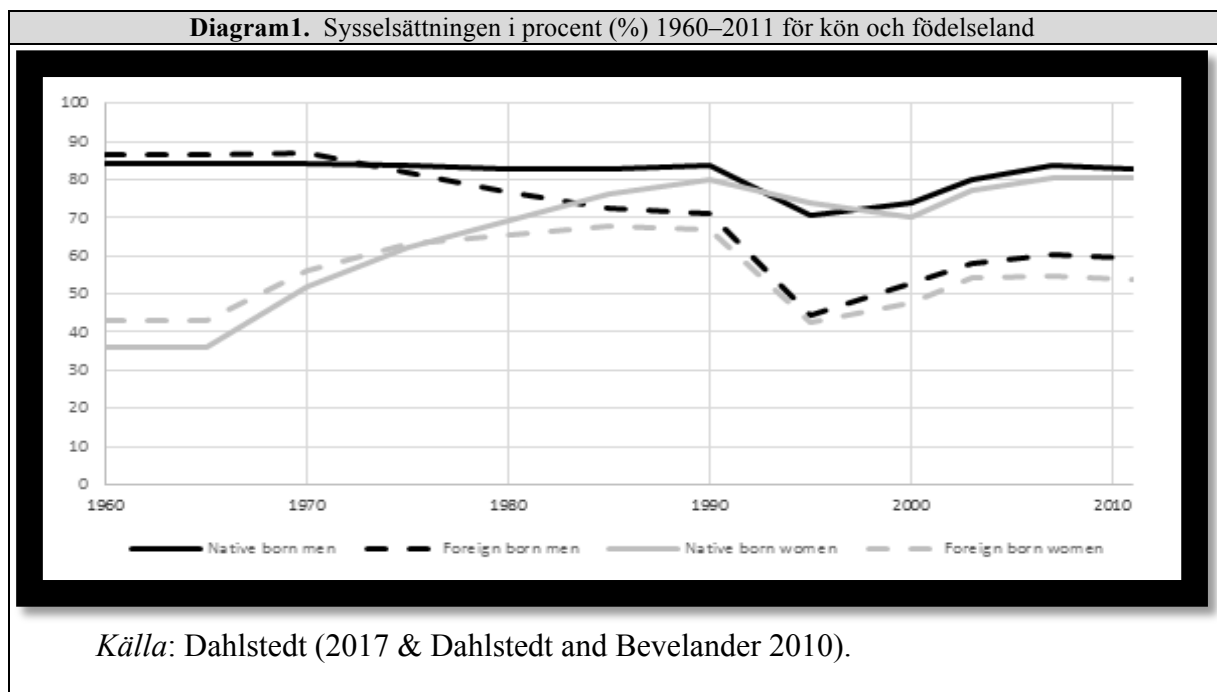
2.2 Utrikesfödda kvinnors önskade/oönskade arbete i hemmet

I en internationell studie.(Rubin et al, 2008), skriver författarna att majoriteten av utrikesfödda kvinnor som arbetar i Europa finns inom vård och omsorg. Efterfrågan på utrikesfödda kvinnor är även hög inom andra låg-kvalificerade yrken exempelvis inom barnomsorg, städjobb och servitris. Det som även framkommer i studien är att kvinnornas ålder och deras yngsta barns ålder är en avgörande faktor för deras deltagande på arbetsmarknaden. Studien visar att deltagande på arbetsmarknaden minskar hos utrikesfödda kvinnor om de har barn som är under fem år. Jämfört med inrikes födda kvinnors deltagande är utrikes födda kvinnors deltagande betydligt lägre (Rubin et al 2008)

SOU (2012:69, s 190) bekräftar bilden i den föregående internationella studien och även här framkommer det att utrikesfödda kvinnor är den grupp som har lägst sysselsättningsgrad på arbetsmarknaden, även efter en lång tid i landet. Studien visar att den lägre sysselsättningsgraden inte beror på att de inte vill arbeta, tvärtom har utrikesfödda en mer positiv inställning till att arbeta än inrikes födda, och det utmärks genom att de söker mer intensivt arbete än inrikes födda (SOU 2012:69 s, 194). Den låga sysselsättningen beror på flera olika faktorer. En faktor är att utrikesfödda kvinnor jämfört med utrikesfödda män har större ansvar för barnomsorg och tar mer ansvar för det obetalda hemarbetet. Detta påverkar deras möjligheter till att delta i arbetskraften. Hemarbetet och barnomsorgen leder till att utrikesfödda kvinnor arbetar oftast deltid, som i sin tur leder till att de har begränsade val av arbeten. Likt föregående studie bekräftar denna studie att vanligt förekommande deltidsarbetena är inom vård och omsorg. Viktigt att påpeka är att det finns svårigheter för utrikesfödda kvinnor att komma in på arbetsmarknaden, vilket bidrar till att de hänvisas till hemarbete och barnomsorg i större utsträckning då de inte har något annat alternativ (SOU 2012:69 s.12).

Den höga arbetslösheten bland gruppen och deras situation på arbetsmarknaden har dock inte alltid varit i detta tillstånd menar Paulina de los Reyes (2002). Tidigare forskning inom fältet har enligt de los Reyes osynliggjort utrikesfödda kvinnors arbetskraft som var annorlunda fram till ungefär år 1955. Utrikesfödda kvinnor med barn och utan barn i jämförelse med

inrikes födda svenska kvinnor har haft högre arbetsintensitet, och detta på grund av att inrikes födda kvinnor arbetade deltid till skillnad från utrikesfödda kvinnorna som heltids-arbetade (de los Reyes 2002:34–38). Statistiska studier är ytterligare forskning som visar hur utrikesfödda kvinnors arbetssituation har varit genom tiden. Inge Dahlstedt (2017:15) redovisar statistik (se diagram 1) som visar att utrikesfödda kvinnor och män har haft en högre sysselsättning än den inrikes födda befolkningen i Sverige. Från 1960-talet och framåt ökar både inrikes och utrikesfödda kvinnors närvaro på arbetsmarknaden, och fram till 1975 har utrikesfödda kvinnor en högre sysselsättning än vad inrikes födda kvinnor har. Från 1976 fram till 2010 minskar utrikesfödda kvinnors sysselsättning på arbetsmarknaden. Statistiken visar att utrikesfödda kvinnor har en svår position jämfört med inrikes födda kvinnor, det skiljer ungefär ca 27 % i sysselsättningen. Diagram 1. Sysselsättningen i procent (%) 1960–2011 för kön och födelse land Källa: Dahlstedt (2017 & Dahlstedt and Bevelander 2010).

2.3 Diskriminering på arbetsmarknaden

Enligt Abbasian är diskriminering en annan faktor till den höga arbetslösheten bland utrikesfödda kvinnor. Många av de som befinner sig i Sverige och i andra västländer marginaliseras på grund av kön, etnicitet, klass och "ras". Underordningen är utifrån ett invandrarperspektiv, klassperspektiv och "rasperspektiv". Utrikesfödda kvinnor situation på arbetsmarknaden är mer sårbar då det är både utifrån kön och etnicitet.

Många av utrikesfödda kvinnor och män med hög utbildningsnivå och socioekonomisk status i deras hemländer blir antingen placerade i okvalificerade arbeten eller arbetslösa i Sverige (Abbasian 2003:76,77). Individer med utländsk bakgrund är långt nere på hierarkin som finns på den svenska arbetsmarknaden. Detta kan anses vara dubbeldiskriminering, då det är marginaliserade både på grund av kön och etnicitet (Abbasian 2003:78). Diskriminering på arbetsmarknaden och inom olika rekryteringsprocesser är vanligt förekommande enligt många studier. Det som kan påverka och skapa ett hinder för utrikesfödda socioekonomiska position är deras ursprung och klasstillhörighet, och det är en av faktorerna till den höga arbetslösheten bland utrikesfödda i Sverige. Det utmärks bland annat i arbetsförhållanden mellan utrikesfödda och inrikes född men även genom löneskillnaderna (Wiesbrovk 2011).

Det finns olika typer av diskriminering, bland annat statisk diskriminering som innebär att arbetsgivaren vid rekrytering av anställda tar mindre hänsyn till utrikesföddas arbetsansökningar, och att individers etniska tillhörighet är en faktor till att arbetsgivaren inte anställer dem. En möjlig förklaring kan vara att arbetsgivaren har föreställningar om vilken arbetsförmåga individen har mot bakgrund av den etiska tillhörigheten och att det finns en osäkerhet från arbetsgivarens sida (Carlsson & Skedinger 2011).

Det har genomförts både nationella och internationella studier för att undersöka förekomsten av diskriminering av utrikesfödda på arbetsmarknaden (Andriessen et al. 2012:238-268). Forskningen var genom olika fältexperiment där olika arbetsansökningar skickades till olika arbetsgivare. Ambitionen med studierna har varit att undersöka om etnisk tillhörighet har en betydelse för att få chansen att presentera sig genom en arbetsintervju. Forskarna använde typiska utrikes respektive inrikes namn. Undersökningarna som genomfördes visar att den etniska tillhörigheten har större betydelse inom högkvalificerade arbeten jämför med låg kvalificerade yrken där individens etniska tillhörighet inte har lika

stor betydelse. Ett annat exempel på en nationell studie som även undersökte betydelsen av den etniska tillhörigheten är Magnus Carlsson och Dan-Olof Rooths studie. Metoden för undersökningen var genom correspondence testing. Resultatet visade att individer med svensk klingade namn har upp till 50% större chans att få ett arbete jämför med individer som har utländska namn (Carlsson & Rooth, 2007:66).

2.4 Utbildningsnivå & språkkunskaper

Andra faktorer som leder till utrikesföddas arbetslöshet i Sverige är bland annat utbildningsnivåerna. Dahlstedt (2011) menar att utbildningsnivån har en betydelsefull roll. Utrikesfödda kvinnor och män som har en generell utbildning har svårare att få ett arbete i jämförelse med de som har en yrkesutbildning på universitetsnivå. Hjerm (2004) och Andersson (2011) delar åsikt med Dahlstedt och menar att det finns studier som visar att utrikesfödda med högre utbildning har större chanser att få ett arbete, och därmed leder det till bättre levnadsvillkor och högre inkomst. Vidare menar forskarna att utomeuropeiska kvinnor drabbas av arbetslöshet i Sverige på grund av att de generellt har lägre utbildningsnivå som krävs för att ett arbete i jämfört med inrikes födda kvinnor. Att det finns brist i språkkunskaperna är en ytterligare faktor som har betydelse för den höga arbetslösheten bland utrikesfödda kvinnor. Nationella och internationella studier visar att individer som invandrar från länder där det finns en stor skillnad mellan modersmålet och andraspråket har svårare att få ett arbete, dock visar studierna även på att språket har inte lika stor betydelse inom låg kvalificerade yrken (Florian, 2011; Lundborg, 2013; Støren & Wiers-Jensen, 2010).

2.5 Sociala kapitalets inflytande

Enligt Dahlstedt (2017:34) betonar en del arbetsmarknadsundersökningar vikten av det sociala kapitalet och nätverk som underlättar för individer att få tillgång till arbetsmarknaden. Å ena sidan sänds information till arbetssökande om en ledig tjänst genom nätverk och social kapital. Å andra sidan kan information om en potentiell anställd nå arbetsgivaren genom samma kanal. Genom sociala kapitalet och nätverket möjliggörs det för arbetsgivare och arbetssökande att nå varandra och binda kontakt (Dahlstedt 2017:35). Det finns två kanaler som arbetssökande kan få information ifrån om lediga arbetsplatser, den formella och informella kanalen. Den förstnämnda omfattar tidningsannonser och statliga privatägda verksamheter som exempelvis arbetsförmedlingen. Det informella nätverket omfattar däremot sociala kontakter. Arbetssökande får förfrågningar och möjlighet via sociala kontakter som

kan vara arbetsgivare eller anställda. Det informella nätverkets betydelse har ökat, även om det inte är en ny strategi. Det finns forskning som visar på att 65 procent av arbetsgivarna använder informella kanaler i rekryteringsprocessen. Det finns studier som visar på att individen har ökad tillgång till sociala kapitalet ju högre utbildning och mer arbetslivserfarenhet man har. Studierna har även visat på att utrikesfödda från utomeuropiska länder har mindre tillgång till det sociala kapitalet vilket innebär att det sociala kapitalet inte står ensam, humankapital, och etnisk kapital har en betydelsefull roll (Dahlstedt 2017:34). Kontakt med inrikes födda har en positiv betydelse för integrationen, specifikt för utrikesfödda kvinnor som är lågutbildade. Den sociala kontakten med inrikes födda medför bland annat att utrikesföddas språkfärdigheter förbättras och kunskap om utbildningsystem som i sin tur kan leda till arbete (Dahlstedt 2017:35).

3 Teori

I detta avsnitt kommer två olika teorier och ett teoretiskt begrepp att presenteras. Teorier kan bidra till att fördjupa förståelsen för uppsatsens problem och undersökning. Teoretiker som kommer att vara ett verktyg för denna studie är Erving Goffmans stigmabegrepp, Pierre Bourdieus kapitalteori samt humankapitalteorin. Teoriernas funktion är att underlätta analysen av det empiriska materialet. Det är viktigt att teorierna är relevanta i förhållande till studiens syfte. Genom att tillämpa teorierna kan det bidra till att få en djupare förståelse för samspelat mellan olika individens olika kapital och stigma-begreppet i förhållande till utrikesfödda kvinnors erfarenheter av arbetsmarknaden. Stigmabegreppet bedöms vara relevant begrepp att använda för att få förståelse för utrikesfödda kvinnornas erfarenhet av exempelvis utsatthet och exkludering. Humankapitalteorin och kapitalteorin är relevant för att problematisera de olika faktorer som har betydelse för utrikesfödda kvinnornas arbetslöshet. Teorin är även relevant för att få förståelse för vilka strategier kvinnorna använder sig av för att öka sina möjligheter till att få ett arbete.

3.1 Erving Goffman- stigmabegreppet

Erving Goffman är författare och professor i sociologi och antropologi. Goffman skriver om begreppet stigma som innebär att individer som tillhör sociala grupper eller kategorier kan bli utstötta och få olika negativa uppfattningar från omgivningen. Gruppen blir stereotypiserad enbart för att de har synliga eller osynliga egenskaper som anses vara avvikande från det ”normala” som finns i samhällets dominerande grupp. De synliga och osynliga egenskaperna kan vara knutna till beteendet, utseendet eller att man tillhör en minoritet som inte är lik majoriteten (Goffman 2014:9). I boken *Stigma- den avvikandes roll och identitet* (2014) definierar Goffman begreppet stigma som kan skiljas och delas upp i tre olika typer. Första typen av stigma enligt Goffman är en kroppslig missbildning i form av olika typer, exempelvis den synliga funktionsnedsättningen. I det andra rummet placerar han andra ”avvikande” som lider av olika personliga karaktärer så som psykiska störningar, onaturliga lidelser, fängelsevistelse, alkoholism och andra olika egenskaper som anses vara ”befläckade”. I den tredje och sista talar Goffman om “ras” religion och nation som ”tribala” och som kopplas samman med stambetingade som anses vara ett stigma. Goffman menar att denna typ av stigma överförs från generation till generation och konsekvenser är att de drabbar alla familjemedlemmar med en stigmastämpel (Goffman 2014:12).

3.2 Pierre Bourdieu- kapitalteorin

Pierre Bourdieu utvecklade begreppet kapital för att skilja reproduktionen av olika klassintressen. I teorin urskiljs fyra olika kapital, Det ekonomiska, kulturella, sociala och symboliska kapitalet. I denna studie kommer fokus vara på det symboliska, kulturella och sociala kapitalet. Det symboliska kapitalformen tillskrivs och uppfattas som ett högt symbolvärde av ett kollektiv. Det innebär att kapitalet existerar och blir symboliskt endast om den erkänns av kollektivet som är inom samma fält (Carle 2003:399). Maktstrukturen byggs upp genom som tidigare nämndes, den symbolvärlden som individen får genom exempelvis utbildning, arbete, matvanor, titlar, pengar och kläder (Carle 2003:384).

Den kulturella avser vad vi benämner som kultur, dvs. musik, litteratur och konst. När det gäller det kulturella kapitalet är även språket centralt. Hur man hanterar sin omgivning enbart genom språket, exempelvis hur man legitimerar diskurser. Vetenskapliga begrepp ger även individen möjligheten att organisera och förmedla kunskap (Carle 2003:406). Det handlar om språket och makten. I en position kan en individ vara mer betydelsefull att lyssna på än en annan individ som är lägre ställd inom fältet som de befinner sig i. När individen har en kulturell kapital innebär det att hen har en access och möjlighet att skapa det sociala nätverket. Dessa sociala nätverk är betydelsefulla för den kontexten individen befinner sig i. Som individer befinner vi oss i olika positioner och dessa positioner är beroende av vilken social bakgrund vi har (Carle 2003:399).

Bourdieu menar att det även finns en social kapitalform och med detta menar han att människan har tillgång till större möjligheter inom olika fält om man har sociala kontakter. Dock menar Bourdieu de värdefulla kontakter och inte de signifikativa andra som kan vara de närmaste rollmodellerna. Det innebär istället de personer som kan vara bra att ha kontakt med för att utvecklas och uppnå målet man vill åstadkomma inom fältet man befinner sig i. Bourdieu menar även att individens handlingar är alltid kollektiva och sociala till sin karaktär. Som individ deltar och vistas man i varierande sociala miljöer. Detta leder till att individen kan både förhålla sig och agera på olika sett då hen har flera olika erfarenheter (Carle 2003:408).

3.3 Humankapitalteorin

En central del av integrationen på arbetsmarknaden är humankapital. Humankapitalteorin innebär att individer investerar i sig själva. Investeringen kan vara allt ifrån språk, nätverk, hälsa, kunskap, utbildning, migration till annat som kan öka produktivitet som i sin tur kan öka deras chanser på arbetsmarknaden (Dahlstedt 2017:38). Investeringar individen gör i sig själv har en koppling till landet man befinner sig i då varje land har ett officiellt språk samt utbildningsmöjligheter. Därför kan det vara svårt att flytta till ett nytt land då vi har landspecifika kapital och inte det nya landets olika kapital. Nya landspecifika kapital kan skilja sig från hemlandets, vilken kan leda till att migranten upplever svårigheter för att integreras och lära sig språket, kultur och sociala regler (Dahlstedt 2017:37).

När migranten väljer att investera i landets utbildning får hen fler möjligheter på arbetsmarknaden eftersom att det underlättar för arbetsgivaren att värdera utbildningsnivån. Dock konstateras det även att utbildning är en humankapital som generellt är enklare att validera då det oftast är internationell översatt, tillskillnad från andra humankapital som arbetslivserfarenheter som kan vara svåra att validera. Det är däremot inte alla utbildningar från utrikesländer som kan valideras, det är specifika yrken som sjuksköterska, snickare, elektriker. Allmänna utbildningar är svårare att värdera i det nya landet (Dahlstedt 2017:38).

4 Metod

I detta avsnitt kommer val av metod för denna studies syfte att presenteras. En beskrivning av tillvägagångsätt samt intervjuval och urval av informanter kommer att introduceras.

4.1 Metodval

Kvalitativ ansats är metoden för denna studie. Metoden bidrar med djupare insikt samt utökad kunskap om utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden. Kvalitativa intervjuer är en lämplig metod för att få svar och inblick av respondenternas egna erfarenheter och perspektiv inom forskningsfältet. Enligt Bryman lägger den kvalitativa metoden vikten vid respondenternas sociala verklighet och hur de uppfattar sin situation istället för naturvetenskapliga modellens olika normer (Bryman 2008:33). Metodens grundläggande huvudsyfte betonar ett induktivt perspektiv där förhållanden mellan forskning och teori är viktigt. Bryman menar även att kvalitativa intervjuer ska användas i studier som specifikt fokuserar på att undersöka och få en förståelse av individers egna tankar kring forskningsfältet, vilket som tidigare nämndes är denna studies huvudsakliga fokus (Bryman 2008:33-34). Kvalitativ metod innefattar olika intervjumodeller som är till skillnad från kvantitativ metod där forskaren samlar in material genom statistik data, siffror och enkäter med standardiserat frågeformulär (Ahrne & Svensson 2011:40) och som inte är relevant i förhållande till studiens syfte.

För att få en djupare inblick av forskningsfältet som ska undersökas och även samla in detaljerade svar av respondenterna är det lämpligt att använda semistrukturerade intervjuer (Kvale & Brinkmann 2009:1). Semistrukturerade intervjuer innefattar förberedda frågor som kan anpassas efter kontexten och genom denna typ av metod kan det ges möjlighet till respondenten att tala fritt. Under intervjun kan intervjuare ställa olika uppföljningsfrågor vilket gör intervjuprocessen flexibel (Bryman 2008:301). Detta är en fördel med denna metod som inte är enformig och styrd av enbart forskaren, dock finns det medvetenhet om att intervjuer som metod även har svagheter. En svaghet kan vara enligt Ahrne & Svensson (2011:56) att studenten eller forskaren får en begränsat bild av forskningsfältet, då man väljer att intervjua ett begränsat antal individer. I denna studie har jag därför valt att komplettera intervjumaterialet med som bland annat tidigare forskning inom fältet.

4.2 Urval av informanter

Studiens utgångspunkt har varit att intervjua utrikesfödda kvinnor som har ett arbete respektive utrikesfödda kvinnor som inte har ett arbete för att få en djupare förståelse om deras situation på arbetsmarknaden, samt för att undersöka vilka strategier de använder sig av för att få ett arbete. Genom urvalet av de som arbetar respektive de som inte arbetar är ambitionen att göra en jämförelse av deras erfarenheter och strategier inom forskningsfältet. För att uppnå syftet blev urvalet tio kvinnor, fem som har ett arbete respektive fem som inte arbetar. Vid urvalet av informanterna var det även viktigt att informanterna själva ser sig ha könet kvinna. Ett ytterligare viktigt grund vid urvalet var att informanterna själva ser sig ha en bakgrund annat än etnisk svensk. Därför var det viktigt att först fråga om de ansågs sig vara det och i samband med hur svaret var, valdes informanterna. En beskrivning av informanterna finns i bilaga 1.

4.3 Tillvägagångsätt

Bryman (2008:443) skriver att det är viktigt att först undersöka forskningsfältet och sedan utforma intervjufrågor, det hjälper forskaren att förstå informanten på en djupare plan. I en kvalitativ semistrukturerad intervjuform ska frågornas utformas och vara relevanta i förhållande till studiens syfte. Frågorna ska vara utformade men ha överseende till följdfrågor. Informanternas svar ska styra frågorna (Bryman 2008:442). Intervjuguiden uppdelades i fem olika teman (se bilaga 2 och 3) Mot bakgrund av att studiens informanter är utrikesfödda kvinnor som har ett arbete respektive utrikesfödda kvinnor som inte har ett arbete, utformades två liknande intervjuguider. Frågorna utformades på olika sätt i specifikt temat arbete.

Det andra steget i intervjuprocessen är att jag tog kontakt med en arbetsmarknadssekreterare och en presentation av studiens syfte genomfördes. Därefter tipsade arbetsmarknadssekreteraren om de resterande informanterna. Studiens tillvägagångsätt av urvalet kan därför likna snöbollsurvalet som Denscombe (2009) beskriver. Författaren beskriver detta tillvägagångsätt som ett effektivt sätt att utöka antal informanter på. Snöbollsurvalet går ut på att en kontakt man har hänvisar till andra personer som kan bidra till undersökningen.

Tredje och sista steget skickades en presentation av studiens syfte (se bilaga 5) samt ett samtyckesbrev via mejl (se bilaga 4). Samtyckesbrevet innefattar olika etiska

förhållningskoder undertecknades både av mig och informanterna. Kvinnorna informerades även att medverkan var anonym samt frivillig och att de kunde lämna intervjuerna. Informanterna fick även kontaktuppgifter för att kunna kontakta mig när de ville. Därefter bokades intervjutillfällena med informanterna. Tid och plats fick informanterna själva bestämma för att de skulle känna sig bekväma och trygga. Intervjuerna varierade i tid, från 20-40 min. Fyra av intervjutillfällena genomfördes i lugna miljöer hemma hos informanterna själva, medan resterande intervjutillfällena genomfördes i cafeterior som även dem var i skilda och lugna miljöer. Informanterna tillfrågades om intervjuerna fick spelas in för att underlätta transkriberingsprocessen, och alla deltagarna godkände det.

4.4 Bearbetning av intervjumaterialet

Enligt Bryman (2010:565) kan kvalitativ data resultera i en stor mängd av material som forskaren måste bearbeta. Därför finns det olika strategier som ska underlätta för analysarbetet och vägleda hur kvalitativt material kan bearbetas genom. Kvale och Brinkmann (2009:201) skriver om de olika strategierna som bland annat är kodning och kategorisering, vilket har används i denna studie. Metoden innebär att forskaren ska urskilja olika nyckelord från intervjumaterialet som i sin tur ska bidra till olika mönster. De olika mönstren ska i sin tur kategoriseras för att minska textmassorna som bidrar till en mer hanterbar text inför analysdelen.

Det empiriska materialet transkriberades och lästes genom sedan formades olika koder och mönster som är relevanta i förhållande till studiens syfte. Koderna och mönstren i intervjutexten kategoriserades, och kategorierna som mest återkom i intervjutexterna var att barn, språket samt utbildning är faktorer som begränsar utrikesfödda kvinnornas möjligheter till arbete. Kategorin av strategier som informanterna använder sig av för att komma in på arbetsmarknaden kunde även tydas i intervjumaterialet.

Spontana talspråk av informanterna bör korrigeras för att få en läsbar skriftlig form, dock ska det göras varsamt. Delar ur intervjutexter där informanten använder vardagsspråk och långa pauser kan bidra till lässvårigheter för läsaren, eftersom vardagsspråket ibland kan vara svårt att förstå när det återges i skriftliga former (Kvale & Brinkman 2009:241). Under transkriberingen användes inspelningsmaterialet och i vissa fall korrigerades citaten på grund

av brist i språkkunskaperna. Korrigering av citaten gjordes för att underlätta för läsaren att förstå meningarna dock gjordes det med varsamhet för att inte meningen skulle ändras allt för mycket och förlora sin egentliga innebörd.

Det som var relevant för studiens syfte användes medan en del av intervjumaterialet sållades bort. Under många tillfällen kunde även informanterna använda sig av sitt modersmål arabiska för att förklara mer utförligt. Jag som kan tala arabiska kunde därför förstå dem vilket underlättade för informanterna att nå fram. Mot bakgrund av detta var det relevant att korrigera meningsbyggnaderna, för att underlätta för läsaren. Det fanns även en medvetenhet om att det fanns en risk att mina åsikter kan ha inverkat på informanterna då jag kunde språket. I denna studie var därför urvalet av informanter personer som jag inte kände för att uppnå en objektiv förhållningsätt.

4.6 Validitet & reliabilitet

I en studie är det viktigt att sträva efter hög validitet. Det ska finnas underlag för kunna göra trovärdiga tolkningar av det som undersöks. Forskaren ska vara medveten om vad syftet med hans/hennes studie är. För att uppnå god validitet måste frågeställningen formuleras på ett tydligt och relevant sätt, som kan hänvisas till att teorin och metoden kan besvara syftet (Patel & Davidson 2011:105). I denna studie uppnås detta mål. Detta är mot bakgrund av att två intervjuguider utformades för att säkerställa att studiens syfte och frågeställning förhåller sig till metodiska- och teoretiska utgångspunkterna. Det finns även medvetenhet kring att validitet kan bli begränsat i denna studie då den enbart lyfter fram tio utrikesfödda kvinnors erfarenheter av arbetsmarknaden. En studie med fler informanter hade möjligtvis bidragit till annorlunda resultat. För att komplettera detta har därför tidigare forskning med nationella och internationella forskningsstudier som belyser utrikesfödda kvinnors situation använts i denna studie.

I kvalitativa studier innebär reliabiliteten att forskaren visar transparens. Det innebär att forskarens åsikter måste exkluderas i studien (Patel & Davidson 2011:107). För att uppnå transparens kommer denna studie att innefatta olika redogörelser, bland annat om tydliga referenser till hur materialet har inhämtats. Ett induktiv och objektiv position är viktigt att eftersträva för att uppnå transparens. Under arbetets gång och intervjutillfällena har jag haft

en objektiv förhållningsätt. Det som forskaren även bör ha i åtanke är faktorer som kan påverka trovärdigheten, exempelvis missuppfattningar pga. språket (Patel & Davidson 2011:107). Informanterna i denna studie har därför fått möjligheten att uttrycka sig genom sitt modersmål för att underlätta missuppfattningar och öka trovärdigheten av materialets innehåll.

4.7 Etiska aspekter

När vi väljer att involvera människors världsbilder, åsikter och erfarenheter i våra studier är det viktigt att det finns en balans mellan den allmänna nyttan med undersökningen och skydd mot informanternas livsförhållanden. Mot bakgrund av detta har vetenskapsrådet formulerat fyra etikregler som är grundliga huvudkrav. Etikreglerna kommer att vara en viktig utgångspunkt i denna studie (Patel & Davidson 2011:62). Den första är *informationskravet* som innebär att forskaren har som uppgift att informera om studiens syfte (Patel & Davidson 2011:63). Kravet har fullföljts då deltagarna har blivit informerade om studiens syfte och vad intervjuaterialet ska användas till (se bilaga 5).

Etikregel nummer två är *samtyckeskravet*. Deltagaren ska själv bestämma om hen vill vara med i undersökningen, forskaren får inte tvinga någon att delta. Det är även viktigt att deltagaren är myndig. Att intervjua eller ha deltagare som är underåriga kan kräva att man måste fråga om tillstånd av vårdnadshavare (Patel & Davidson 2011:62). Denna riktlinje har fullföljts då urvalet av informanternas ålder är 23- 53år, samt att jag har fått deras samtycke att inkludera deras erfarenheter i studien (se bilaga 4).

Konfidentialitetskravet innebär sekretess. Alla uppgifter så som personuppgifter eller intervjusvar ska förvaras utom synhåll för obehöriga. Anledningen till detta är att det möjligtvis kan drabba personen i fråga (Patel & Davidson 2011:63). Intervjurespondenterna har även här gett sitt samtycke till att jag får publicera deras utbildningsnivå, födelsehemort, ålder, barn och vilka arbeten de arbetar med. Dock är deras namn fiktiva som de själva fick välja. Fjärde är *nyttjandekravet*, insamlade uppgifter om den enskilda individen får enbart användas för forsknings mål (Patel & Davidson 2011:63). Intervjuaterialet kommer att förstöras efter arbetets gång.

5 Resultat av intervjumaterialet

I denna del av studien kommer informanternas svar att presenteras, dock kommer inte alla svar att tas upp. Enbart relevant information som har en koppling till studiens syfte och frågeställning kommer att belysas.

5.1 Arbete & utrikesfödda kvinnor

Informanterna i denna studie hade olika erfarenheter av arbetsmarknaden i Sveriges och i hemlandet. Fem av informanterna har haft ett arbete i hemlandet. Tre av kvinnorna arbetade med sin yrkesexamen, och två har arbetat med jordbruket (Jasmin och Malak). De övriga arbetande inte. Kvinnorna var antingen för unga för att arbeta eller så var de hemmafruar. Vid intervjutillfället hade fem informanter ett arbete i Sverige, och tre har haft ett arbete men var arbetslösa under intervjutillfället. De övriga informanterna som är arbetslösa har arbetat inom olika serviceyrken som lokalvårdare, barnvårdare och kökspersonal. Två informanter har inte arbetat i Sverige. Suzan har inte arbetat, hon har enbart praktiserat inom laboratorium i sex månader, efter det erbjöds hon inte ett arbete. Levin är den andre informanten som praktiserade i en skola där hennes arbetsuppgifter var inne i köket. Efter praktiken fick Levin inte heller arbete. Motivet till det vara att hon inte var social med barnen när hon serverade maten. Levin berättar följande:

Min SFI-lärare tyckte att jag skulle praktisera på en skola som kökspersonal, jag tyckte om idén och fick hjälp av henne att hitta praktikplatsen. När jag började praktisera där var jag glad av att arbeta, jag trivdes på arbetsplatsen. Men efter ett några månader fick vi en ny chef och hon sa till min lärare att hon inte ville att jag ska praktisera där. Hon sa att jag inte var social och att jag inte med barnen när jag serverade maten som de andra personalen. Jag tycker det är konstigt jag gjorde mina arbetsuppgifter, men jag tror att hon inte vill anställa mig för att jag hade ett litet barn då (Levin).

Levin var inte den enda informanten som upplevde att hon inte fick ett arbete på grund av att hon hade barn, likaså menade Suzan att hon inte fick arbete efter sex månaders praktik på grund av att hon var nygift och arbetsgivaren hade föreställningar om att hon skulle bli med barn, det beskriver hon genom att säga:

Jag tror att jag inte fick arbete på min praktikplats för att kvinnor tar hand om barnen mer än mannen. När min arbetsgivare på praktikplatsen fick reda på att jag var nygift och inte hade barn, tror jag skrämde honom lite och är en anledning till att jag inte fick ett arbete trots min höga utbildningsnivå... och att jag kunde prata engelska och även lite svenska (Suzan).

Synen på att utrikesfödda kvinnan enbart tar hand om barnen och inte kan arbeta kunde dock urskiljas i några av respondenternas svar. Det fanns olikheter mellan informanternas syn på hur utrikesfödda kvinnan föreställs och vilka hennes uppgifter är. Exempelvis Malak, hon kom till Sverige och hade tre små barn. Hon hade ingen utbildning från hemlandet och hade enbart arbetat i jordbruket med sin far sedan ung ålder. Vid frågan om hur hon tror att utrikesfödda kvinnan framställs svarade hon genom att säga:

Jag tror andra ser oss kvinnor som starka, kan ta hand om mycket samtidigt. Till exempel jag kom efter min man till Sverige, jag studerade på SFI och lärde mig språket mer än honom. Jag tog också körkortet och fick arbete på dagis. Min man fick inte arbete han arbetade bara med sin bror i hans restaurang. Jag tog hand om mina barn, jag gick till alla utvecklingssamtal och han kom aldrig, han hade inte tid och kunde inte prata svenska så mycket. Vi invandrarkvinnor arbetade också i vårt hemland, mina systrar arbetade i olika myndigheter och jag arbetade i jordbruket, så jag tror inte svenskar ser oss att vi bara tar hand om barn. Det finns många invandrarkvinnor som inte arbetar för att deras män inte vill det. Sen finns det kvinnor som arbetar och kvinnor som inte arbetar (Malak).

Föregående informant är inte ensam om sina tankar om att utrikesfödda kvinnan inte framställs som att hon enbart tar hand om barnen. En annan informant menar att det är människan själv som placerar sig i offerpositionen och om man vill framställas som underordnat analfabetisk och inte kan göra något annat än att ta hand om barnen och hemmet, så blir individen det tillslut. Hon menar att många i hennes omgivning såg upp till henne eftersom hon var en ung ”invandrarmamma” som studerade på universitet, så här förklarar hon sina tankar:

Jag fick mitt första barn när jag var 19 år, jag var precis klar med mina SFI kurser och valde att läsa några kurser på gymnasienivå för att söka sedan till universitet. Min man, min lärare och min omgivning pushade mig. Jag valde att studera vidare och det hjälpte mig till den jag idag är. Jag ville inte att andra skulle bara se mig som en bra mamma som tar hand om sitt hem och barn, för dessa föreställningar finns redan och måste ändras. Mmm... föreställningar om att invandrarkvinnan är ett offer och inte kan skriva och läsa och är bara hemmafru. Det finns många invandrarkvinnor som arbetar och jag tror många svenska arbetsgivare har ändrat sin syn, men det gäller att invandrarkvinnorna också bevisar det. Jag ville att alla skulle se att jag kan mer, jag kan studera och få det arbete jag drömmer om. Att jag idag arbetar och kan språket, är ett exempel för min omgivning tror jag... jo att jag tror att mina svenska kollegor och de arbetsgivare jag har träffat får bilden av mig som invandrarkvinna att jag är en ambitiös kvinna som har mål (Jasmin).

Lana däremot var för ung för att arbeta i sitt hemland, och där arbetade inte hennes familjemedlemmar som var kvinnor, de var hemmafruar. Men när hon kom till Sverige såg hon att det inte fanns någon större skillnad mellan kvinnor och män, alla jobbade. Hon började studera SFI-kurser för att lära sig språket och få ett arbete.

Jag aldrig tro att jag ska jobba, vi tjejer inte jobba i min familj. Men när jag kom till Sverige ändrade jag min syn, alla jobbade här. Jag började läsa svenska språket på SFI för att sedan få ett jobb (Lana).

5.2 Möjligheter & begräsningar

Vid samtalet om vilka möjligheter och begräsningar kvinnorna har upplevt och erfarenhet av den svenska arbetsmarknaden var svaren både varierande och likadana. Av de fem informanter som har ett arbete var det enbart en som inte hade utbildning, men som kompletterade genom att öka sina språkkunskaper i svenska och fick erfarenhet genom praktik som i sin tur ledde till ett arbete. De resterande informanterna som har ett arbete beskrev sina möjligheter till att ha fått ett arbete har varit mestadels på grund utbildningsnivån och språkkunskaperna. Goda kunskaper i det svenska språket och att ha en utbildning ansågs vara viktiga faktorer som har betydelse för deras möjlighet att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Begräsningarna som informanterna har upplevt på arbetsmarknaden är varierande. Amira, Farah och Alin har utbildning från hemlandet. Amira och Farah kunde inte tillgodoräkna sina utbildningar från hemlandet och det ledde till att de fick byta yrke i Sverige. Det som begränsade informanterna var brist i språkkunskaperna, de immigrerade vid vuxen ålder och hade svårt för att lära sig språket, och de menade att språket behövs för att arbeta som lärare i en svensk skola. Alin kunde däremot arbeta någon månad efter att hon flyttade till Sverige. Språket var inget hon bekymrade sig över eftersom hon kunde kommunicera med sin kundkrets på sitt språk, och hon fick arbete då hon hade utbredd socialt kontaktnät i Sverige. Under intervjutillfället talade hon inte svenska då hon inte har kunskap i språket och inte har läst någon kurs i SFI.

Jag fick arbete genom min mans son. Han har en privat skönhetssalong och är en legitimerad läkare. I salongen arbetar jag med det jag mest av allt är kunnig inom och brinner för, jag är ju hud-terapeut sedan innan och fick möjligheten att arbeta med det här i Sverige också. Jag har hört att många invandrare får arbeta med annat än deras yrken för att de inte kan språket så mycket, men i mitt fall behövde jag inte det svenska språket eftersom mina kunder talar samma språk som mig. Detta har

underlättat för mig och jag känner inte att jag har hinder i vägen. Jag tror att mina möjligheter var att jag hade ett utbrett socialt kontaktnät när jag kom till Sverige och att jag inte behövde utbilda mig, då min utbildning var legitimerat (Alin).

Jag kom hit i ung ålder, därför lärde jag mig språket under en kort period. Det var en självklarhet att studera vidare efter gymnasiet. Utbildning var mina möjligheter till att få ett stabilt och bra arbete med bra lön. Jag kunde även flera språk vilket var till min fördel när jag ansökte om jobb, jag blev attraktiv som hade meriter (Hiba).

Jag tror jag fick arbeta är för att jag har arbetat i min hemland. Jag var lärare och alltid arbetat. När jag kom till Sverige jag vill inte bara hemma sitta. Jag gick SFI-kurser för att lära mig svenska, sen jag gick en kurs och utbilda till köksbiträde och för jag fick utbildning sen jag fick jobb på matsal i en skola. Språk och utbildning mycket viktigt för människa, i början alla tror jag inte kan något för jag är invandrare, de titta konstigt på mig (Farah).

Det var dock inte lika enkelt att hitta ett arbete för informanterna som inte hade ett arbete under intervjutillfället. De upplevde att de var mer begränsade än att de hade möjligheter till arbete. Anledningarna till att de upplevde begränsningar på arbetsmarknaden varierade. Två informanter upplevde att de inte kunde få ett arbete på grund av att det finns diskriminering på arbetsmarknaden medan en annan upplevde begränsningar på grund av att hon inte hade utbildning.

Inte har jobb, för bara prata svenska lite, bara 4 år här. Inte studera i mitt hemland och inte kan skriva, men nu jag lära mig i SFI, jag vill lära för att jobba. Jag har två barn måste köpa saker och resa och så. Jag mycket ung bara 23 år, jag lära mig snabbt tror jag och jag vill mycket jobba på kassa Netto, Ica eller Lidl (Lana).

En gång jag arbetade i skola bara timmar inte fast, jag vakt på rasten till barnen, och jag i min hemland var lärare. Men fick bara arbeta som vakt i Sverige. Jag tycker jag kan mer och vill arbeta med lärare och inte vakt men de sa att jag inte får. Det var en kollega svensk, hon inte tycka om mig så de inte ringa in mig längre de ringa in en svensk tjej. Jag måna gånger känt svenskar titta på oss som vi inte kan något bara för vi invandrare och har mörkt hår, de vet inte att vi också har utbildning och kan bara inte deras språk mycket (Amira).

Jag kom hit i ung ålder, och jag läste SFI kurser för att lära mig svenska. När jag var klar med kurserna sökte jag jobb men fick inget. Jag och mina kompisar hade samma utbildningsnivå och samma språkkunskaper i svenska, så vi sökte samma jobb. Alla arbetsgivare som jag sökte hos gav mig inte ens ett svar, jag tror inte att de öppnade mitt cv. Men mina kompisar som studerade med mig fick jobb direkt och jag tror för de kommer från polen och andra europeiska länder och ser ut som svenskar. För

mig är det mycket svårt att få jobb, jag söker hela tiden men hittar inte, bara som städerska men jag vill inte jobba som städerska... ibland känner jag att det är diskriminering som jag får uppleva (Zara).

5.2 Vilka strategier använder informanterna sig av för att få ett arbete?

En del av studiens syfte har varit att undersöka vilka strategier utrikesfödda kvinnor använder sig av för att få ett arbete. Det som framkom under intervjutillfällena var framförallt att informanterna försökte öka sina kunskaper inom det svenska språket och att många av informanterna valde att läsa vidare för att få större möjlighet till att få ett arbete som inte enbart är inom låg kvalificerade yrken. Att utöka sitt sociala kapital/ kontaktnät var även en förekommande viktigt strategi.

5.2.1 Blunda för diskriminering

Ett viktigt mönster som kunde tydas var även att informanterna inte la en så stor vikt vid upplevelser av diskriminering. Kvinnorna menade att människan väljer se saker och ting utifrån olika perspektiv och att man kan välja att inte hela tiden se allt man upplever som diskriminering;

Nej, jag känner inte att jag har varit med om diskriminering, men min kompis tycker hela tiden allt diskriminering, men inte jag. Jag vill inte tänka allt negativt allt inte är bra, jag vet jag har mindre lön för jag inte har utbildning. Asså om jag har utbildning har jag också högre lön. Min dotter hon arbetar med staten för hon har utbildning också, men min andra dotter hon inte har utbildning och hon arbetar inte, så varför man ska se allt som negativt och diskriminering? (Malak).

Jag har ibland känt att jag har blivit orättvis behandlat, men jag tycker inte att det är så pass allvarligt att det klassas som diskriminering... eller så väljer jag kanske inte göra det så allvarligt... jag kanske är en sådan person som väljer blunda för det och se det från ett annat perspektiv (Jasmin).

Jag vet att vi invandrare kan bli diskriminerade på arbetsmarknaden, men det ska inte hindra oss, istället måste vi studera och försöka att ändå få de jobb som är svåra att få (Hiba).

Amira däremot har inga strategier för att få ett arbete, hon vill inte arbeta och hon känner att hon mår fysiskt och psykiskt dåligt. Hon vill inte arbeta med något som hon inte trivs med och hon känner att hon många gånger har fått uppleva diskriminering på arbetsmarknaden, vilket har minskat hennes motiv till att söka nya arbeten. Informanten sa även att hon många gånger upplevt att hon inte har fått ett arbete på grund av att hon är utrikesfödd. Hon uttrycker sina tankar genom att säga:

Jag vet att jag inte kan prata mycket bra svenska men jag är inte dum huvudet. Jag förstå om människor inte snälla mot mig, jag kan se på hur de tittat på mig. I Irak jag var en lärare med mycket bra lön och liv, här jag är ingenting. Jag bara söka jobb och inte får bara jobb som städerska, vakt på skola eller med gamla människor (Amira).

5.2.2 Utbildningsnivå & språkkunskaper

Som tidigare nämndes kunde man se mönster bland informanternas åsikter, och eftersom sju av de tio var utbildade, sex med universitetsnivå och en gymnasienivå, var utbildning en viktig strategi för att få ett arbete enligt dem. Informanten Zaras strategi till att få ett arbete är genom att studera vidare;

Jag fick inte arbete när jag bara hade läst SFI-kurser, så jag sökte en utbildning där jag läste till köksbiträde och bageri. När jag var klar med min utbildning sökte jag jobb och fick ett arbete, men efter en period kände jag att jag inte ville stanna kvar där och istället utveckla mig. Jag sökte kurser på gymnasienivå och i sommar är jag klar med gymnasieutbildningen. Jag har också sökt vidare till universitet för att jag vill läsa till något arbete som ger mig bra betalt och som jag verkligen trivs med”. Att studera har jag alltid drömt om, men i min hemland där jag kom från en liten by, gick inte alla tjejer i skola. Min mamma lät mig inte att gå i skola fast att jag ville hon sa att jag skulle inte ha nytta av skolan när jag gifter mig, och att jag skulle lära mig hemarbetet, än idag är jag sur på henne över det (Zara).

Informanten Zara uttryckte sina tankar och känslor under intervjutillfällena, hon var frustrerad och hon hävdade även att hon har kusiner där deras föräldrar tvingade dem att gå i skola, men att hennes kusiner inte bodde i en by utan i en stad i Irak. Skillnader mellan informanternas föräldrars åsikter om att kvinnan ska utbilda sig, kunde tydas. Farah, Hiba, Suzan och Amiras föräldrar hade andra åsikter om utbildning jämfört med Zaras moder. Informanterna förklarade under frågan ”vem uppmuntrade dig till att studera vidare?” svarade alla, att det var deras föräldrar som ständigt sa att det enda som kan göra en kvinna självständig är hennes utbildning. Ett ordspråk som verkar vara vanligt i arabisktalande länder är ”kvinnans vapen är

hennes utbildning”, under flera av intervjutillfällena sa informanterna det.

Min pappa han alltid sa du måste ha utbildning, ditt vapen är utbildning (Farah).

Jag tyckte inte om skola i mitt hemland, jag ville bara jobba och hjälpa min familj för vi inte hade mycket pengar, men min mamma och pappa sa alltid du måste studera det är viktigt, kvinnas vapen är hennes utbildning (Malak).

Jag har blivit uppfostrad med att kvinnan arbetar också, sen ung ålder hjälpte jag min familj med jordbruket. Staden jag kom från arbetade alla, kvinnor och män. Min dröm var att gå i skolan men eftersom vi inte hade mycket med pengar fick jag arbeta. När jag kom till Sverige ville min man att jag skulle studera, han sa alltid att jag måste vara självständig och utbildning är en garanti till att falla på, jag kämpade i flera år med gymnasieutbildningen och mitt mål var att komma in på en högskola för att studera vidare (Jasmin).

5.2.3 Sociala kontaktnät

En viktig och betydelsefull strategi som utrikeskvinnorna har använt för att få ett arbete, har varit genom att utvidga sina sociala kontaktnät. Jasmin, Hiba, Alin och Malak fick arbete genom sociala kontaktnät.

Det handlar mycket om kontaktnät idag, genom att man känner andra som sedan kan tipsa chefen så underlättar det för oss att få in en fot på arbetsmarknaden, jag exempel har många gånger tipsat olika chefer om personer som jag känner, och de har fått jobb fast än att de inte ens en utbildning som krävs för arbetet. Ibland handlar det om att ha sociala kontaktnät och framföra sig som positiv och kunnig. Du kan ta mig som exempel du frågade mig om jag känner att jag kan byta mitt jobb, och vet du vad? Under ett år bytte jag två arbeten, från arbetsförmedlingen till två olika projekt. Jag tror för att jag hade ett gott rykte men även för att jag kände olika personer som hjälpte mig att få arbete (Jasmin).

Utbildning är viktigt, men man ska inte isolera sig från människor och bara fokusera på studier, i dagsläget gäller det att knyta relationer med olika individer, för att det ibland kan leda till att olika dörrar öppnas och man får fler möjligheter inom arbetslivet... Ja, självklart kan jag byta mitt arbete och få ett arbete när som helst, det är för att jag har utbildning och jag känner många människor som arbetar och som kan fixa in mig”, Jag kan även konstatera utifrån erfarenheter av mitt arbete, att omgivningen har en mycket större betydelse för individer än vad vi tror, jag menar att många som söker sig till vår verksamhet har varit här sedan 80-talet och de har nu börjat lära sig språket. När jag pratar med dem säger de att alla i deras omgivning var hemmafruar och behövde inte arbeta för deras män försörjde dem. Jag tror att den sociala biten har mycket effekt, är man omgiven av människor som väljer att

studera och arbeta så kommer det vara normalt att man också själv gör det (Hiba).

Det var dock inte alla som upplevde att de hade en säker möjlighet till att få ett nytt arbete om de sa upp sig från sitt nuvarande arbete. Malaks strategi till att få ett arbete var genom att utöka sina språkkunskaper. Därefter rekommenderade hennes vän henne att söka ett arbete. Hon har nu arbetat på samma arbetsplats i ungefär 13 år. Hon har inte modet till att byta sin arbetsplats, trots att hon har flera års erfarenhet.

Ibland jag tänka om jag byta plats jag kanske får mer lön, men jag rädd att jag byta och inte trivs där, eller att inte få jobb sen min chef hitta en ny”, men jag tror i framtiden jag ska försöka lära känna andra chefer på dagis och söka nytt arbete. Det är mycket bra att känna många för att få arbete (Malak).

Levin och Suzan är de informanter som beskrev att de enbart utöver familjen har haft socialt kontaktnät med lärarna från SFI kurserna. Detta är tillskillnad från de övriga informanterna. När Lana började studera blev hon nyfiken på att lära sig språket under en kort tid. Hennes strategi var att öva sina språkkunskaper genom att föra dialoger med sin lärare. Hon valde även att prata svenska med sina två små barn.

Jag vill prata svenska bra snabbt, jag vill ha svenska vänner men i min klass inga svenskar. Jag bara prata svenska med min lärare mycket, och mina barn. De har lärt sig snabbt, varför ska inte jag lära mig också snabbt, jag kan jag vet (Lana).

6 Analys

För att besvara studiens syfte och frågeställning kommer denna del bestå av analys. Intervjumaterialet kommer att analyseras med hjälp av de olika teoretiska utgångspunkterna och tidigare forskning som har presenterats.

6.1 Vilka erfarenheter har utrikesfödda kvinnor av arbetsmarknaden i södra Sverige?

I den befintliga forskningen har forskarna studerat en av faktorerna som begränsar utrikesfödda kvinnors deltagande i arbetsmarknaden. En faktor är att det finns olika stereotypiska föreställningar om utrikesfödda kvinnan. Hon konstrueras som lågutbildad, okunnig och att hennes ansvarsuppgift är att ta hand om barnen (Thomsson & Hoflund, 2000). Schablonbilden kan kopplas samman med två av informanterna som har upplevt att de inte fick arbete på grund av dessa negativa föreställningar. Suzan och Levin uttryckte att de kände att de inte fick arbete efter sin praktikplats på grund av barn. Suzans arbetsgivare hade förutfattade meningar om att Suzan var nygift och att hon skulle bli med barn inom kort tid. Det Levin upplevde var att hon inte fick stanna kvar på grund av att hon hade ett litet barn och att den nya chefens motiv inte var tillräcklig välgrundad. Hon ansåg att motivet som var att hon inte var social mot barnen när hon serverade mat, var enbart en ursäkt för att hon inte skulle få stanna kvar. Förutbestämda tankar och föreställningar i föregående exempel kan kopplas samman med studiens empiriska material, SOU (2012:69). Denna studie har visat att det finns svårigheter för utrikesfödda kvinnor att komma in på arbetsmarknaden, vilket medför till att de hänvisas till hemarbete och barnomsorg i större utsträckning då de inte har något annat alternativ (SOU 2012:69 s.12). Detta kan stämma överens med specifikt Levins fall. Efter ett år av sökande efter ett arbete, blev hon gravid och valde istället att stanna hemma med barnen. Det kan även förklaras med att arbetsgivaren kan ha diskriminerat informanten på grund av hon har barn. Enligt De los reyes (2006) kan arbetsgivare ha föreställningar om att utrikesfödda kvinnan förknippas med patriarkala familjestrukturer, där hon är underordnad och enbart har hand om hemarbete och barn. Arbetsgivaren kan ha sett informanten som oförmögen att kombinera arbete med oavlönat hemarbete.

Dessa stereotypiska föreställningar kan även analyseras utifrån Goffmans teori om stigma begreppet som bland annat innebär att vissa individer ses som ”avvikande” och stigmatiseras enbart på grund av att de inte tillhör majoriteten (Goffman 2014:12). I detta fall tillhör samtliga informanterna minoriteten. Arbetsgivaren kan möjligtvis ha förutbestämda antagande om att utrikesfödda kvinnor enbart tar hand om barnen. Under intervjutillfällena kunde andra situationer där informanterna har känt sig stigmatiserade tydas. Det kan kopplas med den ”tribala” som Goffman beskriver att individen stigmatiseras på grund av att hen tillhör en annan nation ”ras” eller religion (Goffman 2014:12). Två exempel är:

I början alla tror jag inte kan något för jag är invandrare, de titta konstigt på mig” (Farah).

Jag många gånger känt svenskar titta på oss som vi inte kan något bara för vi invandrare och har mörkt hår, de vet inte att vi också har utbildning och kan bara inte deras språk mycket (Amira).

Enligt Goffman kan en människa eller en grupp individer stigmatisera en annan människa eller en minoritetsgrupp. Den som blir utsatt för stigmatisering kan uppleva konstiga blickar som bedöms som konstigt, avvikande och inte godtagbart.

Däremot tänkte de övriga informanterna annorlunda angående hur de tror andra ser på utrikesfödda kvinnor. Det var en informant som tyckte tvärtom än de negativa föreställningarna. Hon ansåg och upplevde att andra ser på kvinnan som en stark individ eftersom hon utför två arbeten samtidigt. Andra informanter delade åsikt och menade att alla utrikesfödda kvinnor inte har enhetliga egenskaper, upplevelser och livsförhållande. Det finns utrikesfödda kvinnor som är utbildade och de som är hemmafruar. Detta resonemang har även Abbasian fört, och menar att utrikesfödda kvinnor inte är en homogen grupp utan en heterogen grupp (Abbasian 2003). Men trots att informanten inte tyckte att samhället har en negativ bild av utrikesfödda kvinnan, så föreställs hon återigen som att hon har i uppgift att ta hand om barnen, ”jag tog hand om mina barn, jag gick till alla utvecklingssamtal och han kom aldrig” (Malak). Detta är en paradox, å ena sidan förknippas kvinnan med barnen och andra sidan föreställs hon som stark och självständig. I Malaks fall kan en möjlig förklaring vara att hon fortfarande anses ha huvudansvaret över hemmet och barnen men eftersom hon nu bor i Sverige arbetar hon också. Det blir dubbel arbete en oavlönad och en med lön. Frågan som kan vara intressant att få svar på är: hur kommer kvinnornas fysiska och psykiska hälsa påverkas av detta?

6.2 Hur upplever utrikesfödda kvinnor sina möjligheter/begränsningar att komma in på arbetsmarknaden?

Informanternas upplevelser kring begränsningar och möjligheter på arbetsmarknaden varierade. Detta kan bero på att när människor migrerar till ett annat land kan gå i förlust av bland annat kulturellt, symboliskt eller sitt humankapital (Dahlstedt 2017:37). En möjlig förklaring till varför upplevelserna varierade kan bero på hur kvinnornas humankapital har sett ut i deras hemländer men även hur deras situation ser ut idag på arbetsmarknaden. I Farah och Amira fall förlorade de sin utbildning vilket ingår i humankapitalet och det kulturella kapitalet som även status är centralt i. Deras kulturella och humankapital minskade på grund av att de inte kunde arbeta med sina lärarlegitimationer från hemlandet, men likaså för att de inte kunde språket i det nya landet. Humankapitalet kan öka genom ökade språkkunskaper. Ökade språkkunskaper kan uppnås genom utbildning eller praktik och i Farahs fall, använde hon båda tillvägagångssätten för att utveckla samt öka sitt humankapital. Amira däremot försökte öka sitt humankapital genom att lära sig språket men hon fortsatte inte med någon utbildning i Sverige. Hon kände att hennes status påverkades när hon arbetade inom låg kvalificerade yrken. Status kan minska när migranten inte kan arbeta med sin utbildning från ursprungslandet, vilket i sin tur medför att det kulturella kapitalet minskar eftersom att chansen till att få ett arbete också minskar.

Föregående exempel kan även kopplas med det symboliska kapitalet som enligt Bourdieu är ett begrepp som blir symboliskt och får värde om den igenkänns av en grupp. Det som har betydelse för vilken position individen har i ett samhälle och vilket symboliskt kapital hen har är individens egenskaper och tillgångar (Carle 2003:407). Genom att informanternas position i samhället har förändrats kan även deras symboliska kapital ha påverkats. Å ena sidan har de föregående informanterna upplevt en förändring av deras position på grund av att de har arbetat med yrken av högre utbildning, i jämförelse med vad de arbetar med nu i Sverige. I Sverige arbetar de inom låg kvalificerade yrken. Å andra sidan finns det informanter som inte har haft arbete och arbetar nu eller söker ett arbete vilken även har ändrat deras symboliska kapital, men mer i en positiv riktning.

Till skillnad från informanterna Farah och Amira, hade Alin möjlighet till att arbeta med sin utbildning från hemlandet. Det innebär att hennes human kapital och status var ungefär detsamma då hon hade utbildning som gick att validera i Sverige. Det kulturella kapitalet och humankapitalet var höga på grund av att hon hade ett socialt kapital i Sverige. När hon kom

till Sverige kunde hon arbeta på grund av hon hade kontakter som hjälpte henne med det. Detta har även ökat hennes status och symboliska kapital.

Vidare var fem av tio av informanterna arbetslösa under intervjutillfällena, de hade ambitioner till att arbeta och lära sig språket och de har sökt många arbeten utan vidare fått möjlighet till ett arbete. Frågan som väcks är om de har ambition och vill arbeta hur kommer det sig att de inte får ett arbete? En förklaring som kan vara möjlig är att utrikesfödda kvinnor har en låg position på den svenska arbetsmarknaden på grund av att de både är utrikesfödda och kvinnor. I den befintliga forskningen skriver Saeid Abbasian om att utrikesfödda kvinnans situation är särskild sårbar eftersom att det är utifrån både kön och etnicitet, och att många av utrikesfödda med hög utbildningsnivå och socioekonomisk status i deras hemländer blir antingen placerade i okvalificerade arbeten eller arbetslösa i Sverige (Abbasian 2003:76,77). Detta kan vara en möjlig förklaring för Suzan och Amiras situation. Både har höga utbildningsnivåer men i Sverige är de arbetslösa, de får enbart möjligheter till arbeten inom serviceyrken. Att utrikesfödda kvinnor har störst möjlighet att få arbete inom serviceyrken har bevisat enligt flera studier. En av studierna är den internationella (Rubin, et al. 2008), som har visat att majoriteten av utrikesfödda kvinnor befinner sig inom vård och omsorg,

En annan möjlig förklaring till arbetslösheten bland gruppen kan vara utbildningsnivåerna menar Dahlstedt (2011). Utbildningsnivån har en betydelsefull roll för att få ett arbete, samt arbetslivserfarenhet. Eftersom Lana och Levin inte har en utbildning eller arbetat tidigare kan det vara en möjlig förklaring till att de är arbetslösa. Dock är de hoppfulla om framtiden. Kvinnorna har förhoppningar om att få ett arbete och de har använt sig av olika strategier för att få ett arbete.

6.3 Vilka strategier använder utrikesfödda kvinnor för att få ett arbete?

6.3.1 Sociala kontaktnät

Bourdieu's teori om det sociala kapitalet beskrivs som en förbindelse i en grupp av människor som förenas med varandra. I denna grupp kan alla dra nytta av varandras fördelar. Bourdieu menar att om människan har ett ökad sociala kapital som är sociala kontakter, har hen tillgång till större möjligheter inom olika fält. Dock är det sociala kontakterna inte vilka som helst, det är värdefulla kontakter som kan vara bra att vara i kontakt med för att utvecklas och uppnå de mål man vill åstadkomma inom fältet (Carle 2003:408). Privata kontakter och bland annat SFI-lärare har varit betydelsefulla för kvinnorna när det handlar om deras sociala kapital. Dessa sociala kontaktnät har varit värdefull för deras praktik och arbetssökande. Genom arbeten eller praktikplatser har likaså deras humankapital och sociala kapital ökat då de har fått träffa fler kontakter inom fältet. Enligt Bourdieu's teori kan man även konstatera att kvinnornas status av deras kulturella kapital har ökat på grund av de har fått praktisera eller arbeta. När individen praktiserar eller arbetar ökar kunskaperna även inom ett system.

Vikten av det sociala kapitalet har även betonats i en del av arbetsmarknadsundersökningarna (Dahlstedt 2017:34). Genom det sociala kapitalet samt nätverk blir det enklare för människor att få tillgång till arbetsmarknaden. Det blir en vinnande situation för både arbetsgivaren och arbetssökande. Information sänds till både parterna och de får möjlighet att binda kontakt. Dock finns det studier som visar på att utrikesfödda från utomeuropeiska länder har inte lika stor tillgång till det sociala kapitalet. Detta kan stämma överens med några av informanterna, ett exempel är Malak som inte vågade byta sin arbetsplats på grund av att hon inte hade tillgång till sociala kontakter som kunde vara bra för att hitta en annan arbetsplats. Dock nämnde hon att hennes strategi för att hitta ett nytt arbete är att hon ska försöka få en bredare tillgång till sociala kontakter inom fältet.

Två av informanterna har högskoleutbildning i Sverige vilket har medfört att de befinner sig inom arbeten som har koppling till deras utbildningsnivå. Informanterna beskrev att en viktigt och betydelsefull strategi för att få ett arbete är att knyta relationer med olika människor.

Utbildning är viktigt, men man ska inte isolera sig från människor och bara fokusera på studie. I dagsläget gäller det att knyta relationer med olika individer, för att det ibland kan leda till att olika dörrar öppnas och man får fler möjligheter inom arbetslivet. Självklart kan jag byta mitt arbete och få ett arbete när som helst, det är för att jag har utbildning och jag känner många människor som arbetar och som kan fixa in mig (Hiba).

En möjlig förklaring till att Hiba och Jasmin kände att de har tillgång till olika arbeten är för att de har sociala kontaktnät och en utbildning från Sverige. Studier har även visat att ju högre utbildning individen har och ökad arbetslivserfarenhet så har man ökad tillgång till sociala kapitalet (Dahlstedt 2017:34).

6.3.2 Språkkunskaper & utbildningsnivå

Olika internationella och nationella studier visar på att brist i språkkunskaper är en faktor som har betydelse för arbetslösheten bland utrikesfödda kvinnor. Studierna visar även på att utrikesfödda som har ett modersspråk som skiljer sig mycket från det nya landets språk, har färre möjligheter till att få ett högkvalificerat yrke. Däremot har språket inte lika stor betydelse inom låg kvalificerade yrken Støren & Wiers-Jenssen, (2010), Lundborg (2013) och Florian (2011). Suzan som har en magisterexamen har inte fått ett arbete i Sverige. En av faktorerna kan vara att det behövs kunskaper i språket för att arbeta. Inläring av svenska språket samt ökad utbildningsnivå har varit kvinnornas centrala strategi till att få ett arbete. Detta kan kopplas samman med humankapitalet som är en central del av integrationen på arbetsmarknaden. De investeringar individen gör i sig själv har en koppling till landet man befinner sig i, eftersom varje land har ett officiellt språk samt utbildningsmöjligheter (Dahlstedt 2017:38). Ökade språkkunskaper har medfört att flera av kvinnorna fått möjlighet till ett arbete, vilket även har stärkt deras position. Fyra av de informanterna som har ett arbete har läst svenska språket och menar att språket har fått deras möjligheter att bli större inom arbetsmarknaden. De fem andra som inte har ett arbete har även valt att utöka språkkunskaperna för att få en möjlighet till arbete, dock är det enbart Amira som har valt att ”ge upp”.

6.3.3 Blunda för diskriminering

Enligt många studier förekommer diskriminering på arbetsmarknaden och inom olika rekryteringsprocessen. Utrikesföddas ursprung och klasstillhörighet kan skapa hinder för dem att komma in på arbetsmarknaden. Problemet är en av faktorerna till den höga arbetslösheten och det kan tydas genom löneskillnaderna mellan inrikes födda och utrikesfödda, samt genom arbetsförhållanden mellan grupperna (Wiesbrock 2011). Under intervjutillfällena kunde det tydas att en del av informanterna hade upplevt diskriminering, men som inte försökte lägga stor vikt vid sina upplevelser. Kvinnorna menade att deras strategi var att inte tänka på att det är diskriminering. De ville istället tänka positivt och inte ge upp. Ett mönster kunde tydas och en annorlunda strategi som kvinnorna i studien använde sig av var att blunda för diskrimineringen.

Men det var inte alla som hade denna strategi för att övervinna arbetsmarknadens hinder. Amira är en av de informanter som har upplevt diskriminering på arbetsmarknaden. Hon menade även att hon inte hade någon strategi för att få ett arbete eftersom hon hade tappat hoppet. Amira var däremot inte ensam om sina upplevelser. En ytterligare informant som flera gånger under intervjutillfällena upprepade att hon upplevt diskriminering är Zara. Hon menade att hon flera gånger tillsammans med sina vänner som kom ifrån europeiska länder sökte arbeten tillsammans och hon var ensam om att inte få ett arbete. Hon påpekade även att de hade samma utbildningsnivå och språkkunskaper inom svenska språket. Denna händelse kan möjligen kopplas samman med de olika nationella och internationella studier som har gjorts. En av studierna som har undersökt förekomsten av diskriminering av utrikesfödda på arbetsmarknaden är (Andriessen et al. 2012:238-268). Studien visar att utrikesfödda som är från utomeuropeiska länder har lägre chanser att få ett arbete i jämförelse med utrikesfödda från europeiska länder. Detta kan även kopplas till stigmabegreppet, där individer som inte tillhör den majoritetsbefolkningen stigmatiseras på grund av deras etniska påbrå. Eftersom de utrikesfödda från europeiska länder inte ses som ”avvikande” i jämförelse med de utomeuropeiska utrikesfödda.

7 Diskussion

Ambitionen med denna studie har varit att få förståelse för utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden. Den första frågan ”*vilka erfarenheter har utrikesfödda kvinnor av arbetsmarknaden i södra Sverige*” har besvarats. Resultatet visar att de informanter som deltog i denna studie har varierande erfarenheter av arbetsmarknaden. En del av kvinnorna har upplevt att de har blivit diskriminerande samt stigmatiserade. Kvinnorna har även fått uppleva olika negativa föreställningarna som finns om utrikesfödda kvinnan. Erfarenheterna kunde kopplas samman med de olika nationella och internationella studierna som visar på att kvinnans situation på arbetsmarknaden är sårbar på grund av olika negativa föreställningarna om henne. Däremot visar resultatet även att en del av kvinnorna har erfarenhet av positiva föreställningar och har fått stöd av bland annat familjemedlemmar, lärare och vänner. Något som även är viktigt att påpeka är att de informanter som har negativa erfarenheter är de som inte har ett arbete, medan kvinnorna som har ett arbete har positiva erfarenheter av arbetsmarknaden. En möjlig förklaring kan vara att de som har arbete har tillgång till sitt humankapital. Detta i sin tur bidrar till ökat status på arbetsmarknaden olika fält.

Den andra frågan ”*hur upplever utrikesfödda kvinnorna sina möjligheter/begränsningar att komma in på arbetsmarknaden*”, har även besvarats. Resultatet visar att det finns skillnader mellan upplevelserna av de fem kvinnor som hade ett arbete och de andra fem som var arbetslösa. Kvinnorna som har ett arbete upplevde att de hade exempelvis möjligheter till att byta sin arbetsplats, medan en del av de som inte hade ett arbete upplevde att det var svårt att få ett arbete. Ett mönster kunde även tydas, informanterna som hade utbildning och språkkunskaper kände att de hade fler möjligheter på arbetsmarknaden än kvinnorna som inte har haft en utbildning eller har brist i språkkunskaperna. Resultatet visar att språkkunskaper och utbildning underlättar för utrikesfödda att komma in på arbetsmarknaden. Detta resultat kan även stödjas av många andra studier som presenterades i den befintliga forskningen. Exempelvis Dahlstedt (2011) och Andersson (2011) har gjort studier som har resulterat i att utbildningsnivå och språkkunskaper har en betydelsefull roll för den höga arbetslösheten. Dock är det viktigt att inte förminska att begränsningar och diskriminering kan förekomma även om individen kan språket och har en utbildning. Det är viktigt att inte överdriva språkets roll. Språkliga ojämlikheter är inte den enda primära faktorn till arbetslösheten. Det är även viktigt att påpeka att dessa antagande inte är generella. Två av informanterna som har universitets utbildning från sina hemländer är arbetslösa i Sverige. En förklaring till det kan

vara att utbildningarna inte kan valideras, eller att det finns diskriminering på arbetsmarknaden där arbetsgivaren skapar hinder genom att skylla på språkkunskaperna. Det finns arbeten som inte kräver språkkunskaper men ändå får inte utrikesfödda kvinnor arbete inom det.

Den sista frågeställningen som är en del av syftet har varit att öka förståelsen av vilka strategier utrikesfödda kvinnor använder för att få ett arbete. Resultatet av studien visar att sociala kontaktnät, språkkunskaper samt utbildningsnivå är viktiga och centrala strategier som kvinnorna i studien använder sig av. Genom att binda kontakt med personer som kan vara till hjälp för att få ett arbete, ökar kvinnornas tillgång till det sociala kapitalet. Deras kulturella kapital ökar även genom utbildning och språkkunskaper vilket även är kopplat till ett ökat humankapital hos kvinnorna. Kvinnorna som inte hade ett arbete använde sig mer av språkkunskaper som strategi vilket är tillskillnad från de som hade ett arbete. Majoriteten av informanterna som hade ett arbete tyckte att sociala kontaktnät är en mer betydelsefull strategi för att få ett arbete. En strategi som inte är lika vanlig är att informanterna ”blundar för diskriminering”. Majoriteten av informanterna förtränger sina upplevelser av diskriminering och vill istället lägga stor vikt vid att i fokusera på att få ett arbete.

7.1 Rekommendation för fortsatt forskning

Denna uppsats har bidragit till befintlig forskning inom fältet. Den visar på olika strategier som kan vara betydelsefulla för andra grupper som befinner sig i en sårbar situation på arbetsmarknaden. Fokus i tidigare studier har varit att undersöka orsaksfaktorer som påverkar utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden. Det är tillskillnad från denna studie som visar vilka strategier som utrikesfödda kvinnorna använder för att få ett arbete. Studien visar på bland annat att olika stereotypa föreställningar om utrikesfödda kvinnan är enbart en felaktig bild. Kvinnorna som deltog i studien är enbart en liten del av många andra som är utbildade och arbetar, eller söker ett arbete. Därför kan det vara betydelsefullt att forska vidare inom detta fält.

Rekommendation för fortsatt forskning är att utföra en liknande studie men med perspektiv på skillnader mellan utrikesfödda kvinnors strategier och utrikesfödda mäns strategier till att få ett arbete. Att studera om det finns skillnader eller likheter kan bidra till att gruppen får

tillgång till varandras erfarenheter och strategier vilket kan bidra till minskat arbetslöshet. En annan rekommendation är att kombinera gruppintervjuer med individuella intervjuer som möjligtvis kan bidra till diskussioner och djupare inblick av ämnet. Gruppintervjuer kan dessutom öppna upp ämnet mer vilket bidrar med ytterligare information och djupare förståelse av informanternas situation.

I denna studie har resultatet visat att det sociala kontaktnätet är en viktig kanal för kvinnorna att få ett arbete. Många av informanterna som deltog i studien har fått stöd av sina SFI-lärare. Detta kan tyda på att etableringsinsatserna som har erbjudits inte haft någon märkbar effekt. Syftet med denna studie har dock inte varit att studera myndigheters stöd. Ytterligare förslag på fortsatt forskning kan vara att lyfta fokuset från det som anses vara ett ”problem” och som måste åtgärdas och istället undersöka det som kan vara det grundliga problemet i samhället. Det är viktigt att undersöka arbetsgivare, rekryteringsprocesser och myndigheters roll, och inte ständigt lägga fokus och skulden på utsatta grupper. Slutligen argumenterar jag för att utrikesfödda kvinnor inte är en homogen grupp, de är precis som alla andra människor heterogena. Mot bakgrund av detta vill jag uppmana etableringsinsatserna, arbetsgivare och rekryteringsprocesser att ta hänsyn till varje individs förutsättningar och livserfarenheter.

Källförteckning:

Litteraturreferenser

- ◆ Abbasian, Saeid. (2003) *Integration på egen hand en studie av invandrade kvinnoföretagare i Sverige*. Uppsala: Eklundshofs Grafiska.
- ◆ Ahrne, Göran. & Svensson, Peter. (red) 2011. *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- ◆ Bryman, Alan (2010 uppl. 4). *Social reserach methods*. New York: Oxfords universitypress
- ◆ Carlsson, Magnus. Skedinger, Per. (2011, uppl.4). *Reglering eller diskriminering- Vad hindrar etablering?* Stockholm: FORES
- ◆ Carlsson, Magnus & Rooth, Dan-Olof , 2007: *Etnisk diskriminering på svensk arbetsmarknad – resultat från ett fältexperiment*. Ekonomisk debatt, 2007:3
- ◆ Dahlstedt, Inge. (2017) *Swedish match? Education, migration and labour market integration in Sweden*. Malmö: Holmbergs.
- ◆ Darvishpour, Merhdad. (2003) *Invandrarkvinnor som bryter mönstret: hur maktförskjutningen inom iranska familjer i Sverige påverkar relationen*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- ◆ De los Reyes, Paulina. (2005). *Olika tider-olika platser: Historia, tillväxt och arbete i det moderna paradigmet. Ojämlighetens paradigm intersektionella perspektivet på o(jäm)likhetskapande*. Studentlitteratur
- ◆ Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur.
- ◆ Goffman, Erving. (2014, uppl. 4) *Stigma – den avvikandes roll och identitet*. Studentlitteratur AB
- ◆ Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Interviews - learning the craft of qualitative research interviewing*. Los Angeles: Sage Publications.
- ◆ Herzberg, Fredrik (2003). *Gräsrotsbyråkrati och normativ svenskhet – Hur arbetsförmedlare förstår etniskt segregerad arbetsmarknad (sjundeupplagan)*. Stockholm: Elanders Gotab.

- ◆ Månson, Per. 2003. Jane Carle (red.) *Moderna samhällsteorier -Pierre Bourdieu och klassamhällets reproduktion*. Finland: WS Bookwell AB
- ◆ Patel, Runa & Davidson, Bo. (2011 uppl. 4). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska källor:

- ◆ Andersson, Lina (2011). *The Female Immigrant Labour Supply: The Effect of an In-work Benefit*. *Labour*. (2) s. 200–227 <https://onlinelibrary-wiley-com.proxy.mau.se/doi/pdf/10.1111/j.1467-9914.2010.00507.x> .
(Hämtad: 22 april 2019)
- ◆ Andriessen, Iris, Nievers, Eline, Dagevos, Jaco & Faulk, Laila (2012). *Ethnic Discrimination in the Dutch Labor Market: Its Relationship With Job Characteristics and Multiple Group Membership*. *Work and Occupations*, <https://journals-sagepub-com.proxy.mau.se/doi/pdf/10.1177/0730888412444783>
(Hämtad: 20 april 2019)
- ◆ Florian, Pichler (2011). *Success on European labour markets: A cross-national comparison of Attainment between immigrants and majority populations*, International migration re View. https://www-jstor-org.proxy.mau.se/stable/41427974?seq=2#metadata_info_tab_contents
(Hämtad: 3 april 2019)
- ◆ Lundborg, Per (2013). *Refugees' Employment Integration in Sweden: Cultural Distance and Labor Market Performance*. *Review of International Economics*. <https://onlinelibrary-wiley-com.proxy.mau.se/doi/full/10.1111/roie.12032>
(Hämtad 6 april 2019)
- ◆ SCB, MIS. *Personer med utländsk bakgrund, Riktlinjer för redovisning i statistiken*. <https://www.scb.se/contentassets/60768c27d88c434a8036d1fdb595bf65/mis-2002-3.pdf>) Örebro: SCB-Tryck
(Hämtad 8 maj 2019).

- ◆ Støren, Liv Anne & Wiers-Jenssen, Jannecke (2010). *Foreign diploma Versus Immigrant Background: Determinants of Labour Market Success or Failure?* *Journal of Studies in International Education*. <https://journals-sagepub-com.proxy.mau.se/doi/pdf/10.1177/1028315308327951>
(Hämtad: 21 april 2019)

- ◆ Wiesbrock, Anja (2011). *The Integration of Immigrants in Sweden: a Model for the European Union?* *International Migration*.(s 40-70) <https://onlinelibrary-wiley-com.proxy.mau.se/doi/pdf/10.1111/j.1468-2435.2010.00662.x>
(Hämtad: 10 mars 2019)

- ◆ Hjerm, Mikael (2004). *Integration into the social democratic welfare state*. Springer.<https://link-springer-com.proxy.mau.se/content/pdf/10.1007/s11205-004-7981-7.pdf>
(Hämtad: 11 mars 2019)

- ◆ Thomsson, Hélen. & Hoflund, Linda. (2000), *Vem ska hjälpa vem? -En kritisk analys av arbetsmarknadspolitiska insatser riktade till kvinnor med invandrarbakgrund*. Forskningsrapport - Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering 2000:9, Uppsala: IFAU. <https://www.ifau.se/sv/Forskning/Publikationer/Rapporter/2000/Vem-ska-hjalpa-vem-En-kritisk-analys-av-arbetsmarknadspolitiska-insatser-riktade-till-kvinnor-med-invandrarbakgrund/>
(Hämtad 4 mars 2019)

- ◆ Rubin, Jennifer. Michael S. Rendall. Rabinovich, Lila . Flavia Tsang. Constantijn van Oranje-Nassau. Janta, Barbara. (2008). *Migrant women in the European labour force- Current situation and future prospects* https://www.rand.org/pubs/technical_reports/TR591.html
(Hämtad: 17 mars 2019)

- ◆ Statens offentliga utredningar (2012:69. *Med rätt att delta- Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden*. Stockholm: Fritzes <https://www.regeringen.se/49baff/contentassets/fde8f60006f74609a153cf9ba5c5b9c0/med-ratt-att-delta---nyanlanda-kvinnor-och-anhoriginvandrare-pa-arbetsmarknaden-sou-201269-kapitel-6-till-8-och-bilagor>
(Hämtad 18 april 2019)

Bilaga 1

Informanterna som har ett arbete

Hiba, 32 år. Hon kommer från Libanon (var 12 år när hon kom till Sverige) och har fyra barn. Yrket är arbetsmarknadssekreterare och hon har läst kandidatprogram på universitetsnivå.

Jasmin är 36 år och har två barn, Ursprungslandet är Irak. Hon arbetar i ett projekt för arbetslösa och har även utbildning i universitetsnivå. (Har bott i Sverige i 18 år).

Malak 48 år kommer från Irak och har fem barn. Har ingen utbildning och arbetar inom förskola som barnvårdare. (Har bott i Sverige i 16 år).

Farah är 53 år. Utbildning från hemlandet Irak är lärarexamen och i Sverige arbetar hon som köksbiträde. (Har bott i Sverige i 9 år).

Alin 50 år, inga barn. Hon kommer från Ungern och har utbildning inom hud-terapeut och arbetar även här som det. (Har bott i Sverige i 5 år).

Informanter som inte har ett arbete

Lana 23 år har två barn och kommer från Jordanien. Hon har ingen utbildning från hemlandet och läser nu svenska språket. (Har bott i Sverige i 4 år).

Amira är 47 år och har fyra barn. Hon kommer från Syrien och har lärarutbildningen från hemlandet. Hon har läst några kurser för att lära sig svenska språket. (Har bott i Sverige i 14 år).

Levin är 33 år, har två barn och är från Turkiet. Hon har ingen utbildning från hemlandet och ingen utbildning i Sverige. (Har bott här i 10 år).

Zara är 39 år och har tre barn. Har ingen utbildning från hemlandet Irak men hon har pågående studier i gymnasienivå. (Hon har bott i Sverige i 20 år).

Suzan kommer från Iran och är 37 år. Hon har två barn, och har master i kemi och fysik (utbildning från Tyskland). Arbetat som tolk i Tyskland. (Hon har bott i Sverige i 5 år).

Bilaga 2

Intervjuguide- (Frågor till informanterna som har ett arbete)

Frågor om informanten

- Etnisk bakgrund
- Ålder
- Har du barn?(om ja, hur många?)
- Är du gift?
- Hur länge har du bott i Sverige?

Språket

- Hur många språk talar du?
- Hur & var lärde du dig svenska språket?
- Har det svenska språket varit ett hjälpmedel för dig att få ett arbete? (hur/på vilket sätt?)

Utbildning

- Har du en utbildning från hemlandet? (om ja med vad, och vem uppmuntrade dig till att studera?)(om svaret är nej, varför studerade du inte?).
- Har du en utbildning i Sverige?(om svaret är ja/vilken utbildning?/ om nej varför har du inte valt att studera?)
- Hur upplever du att ditt arbete i ditt hemland har hjälpt dig/underlättat för dig här i Sverige?
Hur ser dina planer ut för nästkommande period?

Arbete

- Har du arbetat i hemlandet (om ja, med vad)?
- Hur gick det till när du fick arbete i Sverige?
- Vilka hinder/möjligheter har du mött på arbetsmarknaden
- Hur många arbeten har du haft i Sverige?
- Hur upplever du dina möjligheter till att få ett arbete?
- Känner du att du kan byta ditt arbete och söka ett annat när du vill? (om nej, varför?)

Upplevelser/strategier

- Har du upplevt diskriminering på arbetsmarknaden? (om ja ,beskriv)
- Upplever du att det finns skillnad mellan hur utrikesfödda och inrikes födda behandlas?

Övriga frågor:

- Funderar du över något?
- Har du något att berätta/kommentera?

Bilaga 3

Intervjuguide (frågor till informanterna som inte har ett arbete)

Frågor om informanten

- Etnisk bakgrund
- Ålder
- Har du barn?(om ja, hur många?)
- Är du gift?
- Hur länge har du bott i Sverige?

Språket

- Hur många språk talar du?
- Hur & var lärde du dig svenska språket?
- Har det svenska språket varit ett hjälpmedel för dig att få ett arbete? (hur/på vilket sätt?)

Utbildning

- Har du en utbildning från hemlandet? (om ja, vem uppmuntrade till att studera/om nej varför?)
- Har du arbetat i hemlandet (om ja, med vad)?
- Har du en utbildning i Sverige?(om svaret är ja/vilken utbildning?/ om nej varför har du inte valt att studera?)
- Hur upplever du att ditt arbete i ditt hemland har hjälpt dig/underlättat för dig här i Sverige?
- Hur ser dina planer ut för nästkommande period?

Arbete

- Har du arbetat i Sverige? (om ja, med vad och varför slutade du?)
- Hur länge har du varit arbetslös?
- Hur många arbeten har du haft i Sverige?
- Hur har arbetsintervjuerna varit (om informanten minns)
- Hur ser du på att dina möjligheter till att få ett arbete?
- Vad skulle du göra om du inte fick ett arbete som du har sökt till?
- Vad har du för framtidsplaner? Arbete, studier eller något annat?

Upplevelser/strategier

- Har du upplevt diskriminering på arbetsmarknaden? (om ja ,beskriv)
- Upplever du att det finns skillnad mellan hur utrikesfödda och inrikesfödda behandlas?

Övriga frågor:

- Funderar du över något?
- Har du något att berätta, kommentera?

Bilaga 4

Samtycke till deltagande i studie

Nedan ger du ditt samtycke till att delta i en studie som undersöker utrikesfödda kvinnors situation på den svenska arbetsmarknaden

Medgivande

- ◆ Jag har blivit informerad om syftet med studien och vilka metoder som kommer vara centrala i studien.
- ◆ Mitt deltagande är frivilligt och jag har fått kontaktuppgifter till den ansvariga över studien.
- ◆ Jag är medveten att jag kan avbryta mitt deltagande när jag vill utan att behöva förklara mig.
- ◆ Jag godkänner att information om mig som kan vara betydelsefull för studien får presenteras i studien.
”Information om deltagarens civilstånd, ålder, etnicitet, kön, arbete & utbildning”

Jag samtycker härmed mitt deltagande i denna intervjustudie:

Namnunderskrift -deltagare

Datum & ort

Namnunderskrift -ansvarig för studien

Datum & ort

Bilaga 5

Information gällande examensarbete ”Utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden”

Syfte med denna studie är att bidra med mer kunskap om utrikesfödda kvinnors egna perspektiv på sin situation och vilka strategier de använder sig av för att övervinna de olika problem de stöter på arbetsmarknaden. Genom att synliggöra utrikesfödda kvinnors egna erfarenheter inom arbetsmarknaden kan det dras nytta och främja integrationen på arbetsmarknaden och som i sin tur kan vara betydelsefull för nuvarande och kommande etableringsinsatser.

I samråd med dig som deltagare kommer plats och tid att bestämmas. Deltagandet i studien innebär en personlig intervju. Tid är varierande, ungefär 20-30 minuter. Om du som deltagare ger ditt medgivande kommer intervjun att spelas in för att underlätta transkriberingsprocessen. All intervjumaterial kommer enbart behandlas av mig konfidentiellt i enlighet med bestämmelser av sekretesslagen. Intervjumaterialet och inspelningen kommer att raderas efter studiens gång och materialet kommer inte att användas i annat syfte än denna studies syfte. Ditt deltagande kommer vara anonymt och du kan själv välja ett fiktivt namn. Du väljer frivilligt om du vill delta och du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan någon vidare motivering.

Du kan begära en kopia på uppsatsen när den har färdigställts. Studien kommer även vara tillgänglig på den elektroniska hemsidan MUEP (Malmö University Electronic Publishing).

Student

Randa Kuchak

Randa.kuchak@hotmail.com

0707351393

Handledare

Inge Dahlstedt

Inge.dahlstedt@mau.se